amarosszigeti m. kir. állami erdőhivatal 15 éves multjából.

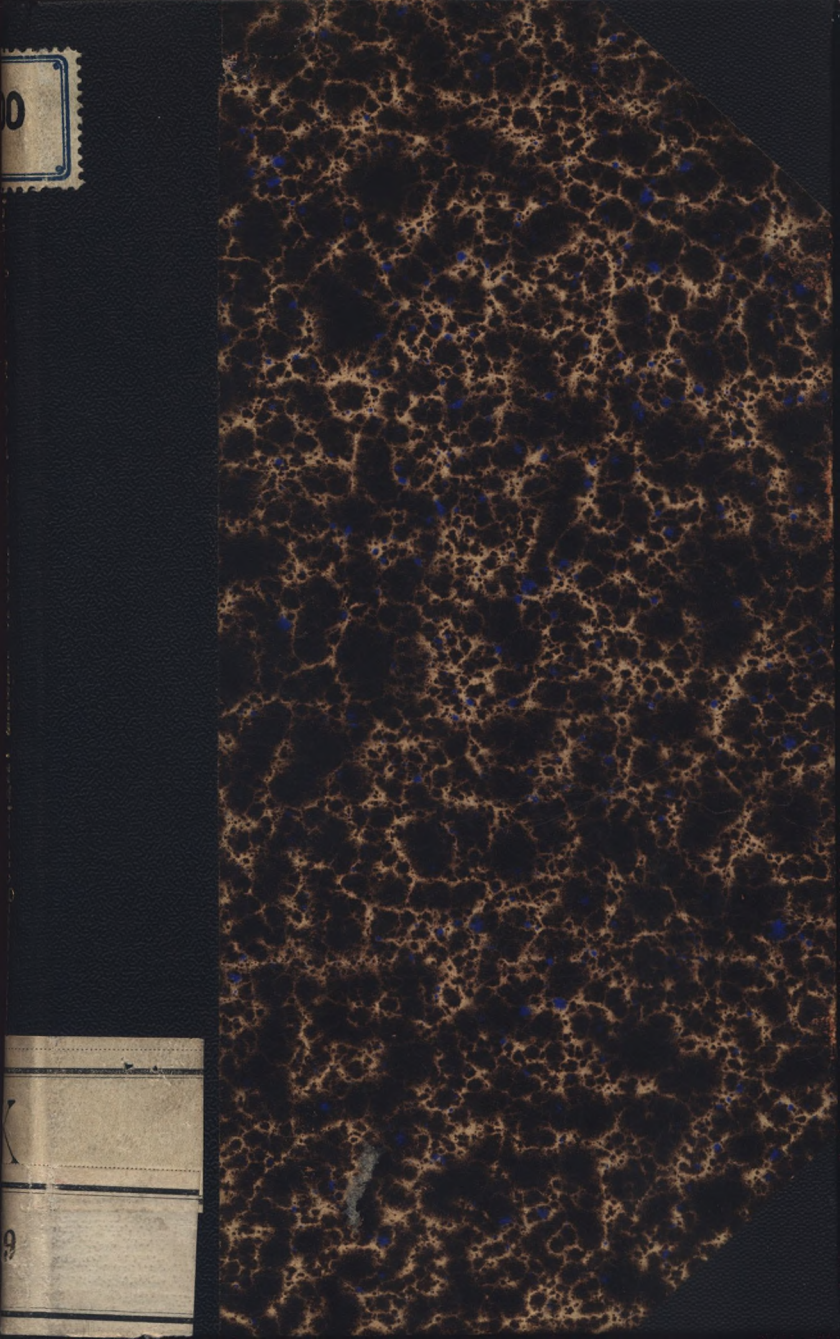

V/H/2.
200.

OEE Könyvtár
ÁII.EII. 2018

A MÁRAMAROSSZIGETI M. KIR. ÁLLAMI ERDŐHIVATAL 15 ÉVES MULTJÁBÓL.

(1899—1913.)

Lk : 3485

IRTA:

H. KARÁCSONY SÁNDOR

m. kir. erdőtanácsos.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019

OEE Könyvtár
Áll.Erd. 2018

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A községi stb. erdők állami kezeléséről szóló 1898. XIX. t.-c. alapján, a Máramaros-vármegye területén ezen törvény hatálya alá tartozó erdők kezelésére létesitett máramaros-szigeti állami erdőhivatal az 1913. év végével fennállásának kerek 15 esztendejét fejezvén be, annál inkább időszerünek tartom, hogy ezen másfél évtizedes működésének eredményeiről röviden beszámoljak a közönségnek, mert a magas földmivelésügyi kormány által nyilvánosságra hozott kijelentések szerint küszöbön áll ugy ezen törvény, mint az 1879. évi XXXI. t.-c. (az erdőtörvény) megváltoztatása s ezzel együtt az állami erdőhivatalok mostani szervezetének alapjából való megmásitása is.

Előbb azonban egy rövid visszapillantást vetek az állami erdőkezelést megelőző időkre.

Az 1879. XXXI. t-c. 17. §-a tudvalevőleg szakképzett erdőtisztek alkalmazására kötelezte a községeket, közbirtokosságokat, egyházakat és hasonló erdőbirtokosokat s erdeik használatát hatóságilag jóváhagyott rendszeres erdőgazdasági tervekhez (erdőgazdasági üzemtervekhez) kötötte, amelyeknek elkészitése az erdőtisztek feladata lett volna. Máramarosvár-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

megyében a hatóságok nyomására a 80-as évek derekán kezdtek szövetkezni az ilyen erdőbirtokosok egy-egy közös erdőtiszt alkalmazására akként, hogy 2—3 közigazgatási járás erdőbirtokosai alkalmaztak egy erdőtisztet. Eleinte csak 3, később fokozatosan 6 ily erdőtiszti állás szerveztetett a közigazgatási erdészeti bizottság által.

Mivel azonban ez a kevés számu, roszszul javadalmazott és bizonytalan állásu szövetkezeti erdőtiszt az akkor még közel (azóta sok nagy közbirtokosság oszlott fel) 300,000 k. holdra rugó ily közös erdőkben a törvény által megkövetelt folyó erdőkezelési teendőket is alig tudta ellátni, (a fakereskedelem és faértékesités ugyan még kezdetleges állapotban lévén akkor, nagyobb terjedelmü fahasználatok és erdősitési teendők sem voltak, de annál több dolgot adott nekik a könnyelmü és törvényellenes erdőpusztitások megakadályozása) az erdőrendezés feladatait, a birtokhatárok megállapitását, felmérését, a térképezés és gazdasági üzemtervek elkészitését azonban egyáltalán nem tudták végezni, bele sem kezdtek. Ennek következtében az illetékes hatóságok egy szövetkezeti központi erdőrendezőséget szerveztek a 80-as évek végén, mely több évig működött, de megfelelő vezetés hiányában hatóságilag jóváhagyható munkálatokat nem tudott produkálni. Annak a közel 100.000 k. költségnek ellenértékéül, amennyibe ezen erdő-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár, 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019

rendezőség az erdőbirtokosoknak került, egy csomó, a hatóság által visszautasitott üzemtervi munkálat maradt utána, a melyekből még az általuk készitett alaptérképek sem voltak egyébre, mint tájékoztató átnézetre alkalmasak; erdőmérnöki szempontból hasznavehetetlenek voltak, mert nem volt rajtuk egy állandósitott határpont sem, sőt a természetes fixpontok sem lévén rajta feltüntetve, még kipótlásra sem voltak felhasználhatók. Mivel az ilyen bajok akkor már országszerte kétségtelenné tették az érdekelt erdőbirtokos közönség és a hatóságok előtt, hogy az ily erdőtiszti intézmények sem az erdőbirtokosok kivánalmait, sem a hatóságok követeléseit nem elégitik ki: mindig több és több törvényhatóság jelentkezett a földmivelésügyi kormánynál, amely községi stb. erdeinek kezelését állami (akkor még csakis kincstári) erdőtisztekre kivánta bizni. Igy adattak a Máramarosvármegye területén levő akkoriban 234086 k. holdat tevő községi stb. erdők is 1897. évi szeptember hó 1-től a m. kir. földmivelésügyi miniszterium által kirendelt állami erdőtisztek, illetve az akkor ezen célból létesitett máramarosszigeti m. kir. erdőhivatal kezelésébe. Az érdekelt erdőbirtokosok nevében a törvényhatóság és másfelől a m. kir. földmivelésügyi miniszterium között létrejött szerződés értelmében az érdekelt földbirtokosok 29,000 K-t fizettek évente a földmivelésügyi miniszteriumnak. (k. holdanként kereken 13

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019

fillért, amiben benfoglaltatott az üzemtervek elkészitésének költsége is) aminek ellenében a miniszterium elvállalta megfelelő számu állami erdőtiszt alkalmazását. 1898-ban Máramarossziget város illetve a koronavárosi közbirtokosság is csatlakozott a maga 4653. k. holdjával az állami erdőkezeléshez.

Ekkorra azonban a törvényhatóságok többsége (a nagyobb erdőségekkel biró vármegyék kevés kivétellel mind) hasonló szerződésekkel a földmivelésügyi miniszterium által kirendelt állami erdőtisztekre bizván az ily községi stb. erdők kezelését, ezen — ugyszólván országos szavazás következtében — alkottatott meg az 1898. XIX. t.-c., a mellyel az ily erdők általában állami erdőkezelésbe vétettek s a melyben (a törvény II. cime alatt) szabályoztatott a közbirtokosságok és volt urbéres erdőbirtokosságok szervezete és vagyonkezelése is, a melyekre addig az 1836 XII. t.-c. és 1871. L. III. t.-c. némely rendelkezésén kivül semmi törvényes intézkedés nem volt.

Mivel az utóbb emlitett törvény alapján 1899. julius 1-én felállitott állami erdőhivatalt megelőző m. kir. erdőhivatal tulajdonképpen csak egy egész esztendőben (1898-ban) állott fenn s mivel akkori működése ugyszólván csak adatgyüjtésben, szervezkedésben és berendezkedésben merült ki, — az állami erdőhivatal emlitésre méltó munkaeredményeket nem vett át tőle s igy már az állami erdőhivatal

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019

működése alá sorozva az egész 1899. esztendőt, alábbiakban az 1899—1913 évekre terjedő 15 esztendőt s illetve az 1913. év végéig elért eredményeket tárgyalom.

I. A m. kir. állami erdőhivatal és a m. kir. járási erdőgondnokságok szervezése.

A törvény életbeléptetését megelőző összeirások alapján az állami kezelésbe vett erdőkről 1899-ben készitett első nyilvántartás szerint az állami erdőhivatal kezelésébe 124 község határán 368 birtokot tevő 246784.7 k. hold erdő soroztatott, a melyből birtokcimek szerint:

88 kis- és nagyközségi erdőbirtok 15253.5 k. h.
80 volt urbéres közbirtokosssági erdőbirtok — — — — — 74824.0 k. h. (ebből 34 birtok 52701.0 k. h. természetben el nem különitett urb. erdő- és legelőilletőség, 47 birtok 18746.5 k. h. természetben elkülönitett urb. erdőilletőség, 6 birtok 1693.5 k. h. természetben elkülönitett urb. legelőilletőség, 3 birtok 1683.0 k. h. pedig a volt urb. tulajdonába vétel, csere vagy ajándék utján jutott erdő)
1 rendezett tanácsu városi erdőbirtok 52.2 k. h.
144 egyházi testületek és személyek birtokában levő erdőbirtok 5370.9 k. h. 35 közbirtokossági erdőbirtok 149304.4 k. h. 8 községi stb. kopár terület 166.2 k. h. 1 részvénytársasági erdőbirtok 1635.0 k. h. 1 állami (bányakincstári) erdőbirtok 178.5 k. h.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019

Ezek az erdőbirtokok már eleivel hét m. kir. jár. erdőgondnokság kezelésébe osztattak be és pedig a dragomérfalviba (akkori ideiglenes székhelye Izakonyha) 23 birtok 22328 k. h.
felsővisóiba — — 20 „ 59651 „
husztiba — — — 97 „ 28006 „
máramarosszigetibe 46 „ 58327 „
ökörmezőibe — — 57 „ 25830 „
técsőibe — — — 67 „ 33945 „
rahóiba (akkori ideiglenes székhelye Terebesfejérpatak) — — 47 „ 18698 „

A dragomérfalvai m. kir. járási erdőgondnokság az izavölgyi, a felsővisói (Petrova és Leordinai községek határait kivéve) a visói, — a huszti a huszti és dolhai, — a máramarosszigeti a máramarosszigeti és sugatagi járásokra és Máramarossziget rendezett tanácsu város területére, az ökörmezői az ökörmezői, a técsői a técsői és taracközi, a rahói a tiszavölgyi járásra és (a visói járásból) Petrova és Leordina községek határaira terjedt ki.

Az állam részére fizetett erdőkezelési évi költségjárulék akkor 31815 K-t (k. holdanként 13 f-ért) tett ki és a törvény alapján — a jövedelmezőséghez mérten — akként volt kivetve az egycs erdőbirtokosokra, hogy az I. jöv. osztályba sorozott erdők után (tölgyesek, kihasználható fenyvesek) k holdankint 18.6 ft- — a II. jöv. osztályba sorozottak után 12.4 ft- a III. jöv. osztályba sorozottak (jövedelmet nem hajtó bükkösök, legelőerdők, véderdők)

© OEE Wágner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

után pedig 6·2 f-t fizettek. A jövedelmet nem hajtó véderdőkre eső mintegy 1000 K járulékot azonban a m. kir földmiv. ministerium elengedte.

Az állam az állami erdőhivatal fentartására már akkor is még legalább ugyanannyit ráfizetett, mint a mennyi költségjárulékot az érdekelt erdőbirtokosok fizettek, ami azonban fedezetét találja abban az országos érdekben, a mely a folyók forrásvidékeit rejtő hegyvidékek erdeinek fentartásához a távoli alföldek lakóit is füzi.

A — sok helyt nagyon téves — kataszteri alapon történt terület összeiráshoz képest azóta a telekkönyvek, birói birtokrendezési munkálatok, tényleges erdőrendezési felmérések alapján történt helyesbitések, továbbá birói arányositások és egyéni kiosztások, urbéri birtokrendezések, urbéri legelőilletőségek kihasitása, birtokcserék és vételek folytán ezen terület adatok és a terület állomány az azóta eltelt 15 év alatt nagyon megváltoztak Az 1913. év végén lezárt terület nyilvántartás szerint most az állami erdőhivatal kezelésében van:

125 község határán 357 erdőbirtok (312 birtokossal) 214249·6 k. h területtel, mely birtokcimek szerint következőképpen oszlik meg:

108 kis- és nagyközségi erdőbirtok 21383 8 k. h., 125 volt urbéres közbirtokossági erdőbirtok 85863 3 k h. (ebből 8 termé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019

szetben el nem különitett urb. erdő- és legelőilletőség 15281.3 k. h., 82 természetben elkülönitett urb. erdőilletőség 57509.2 k. h., 28 természetben elkülönitett urb. legelőilletőség 11367.9 k. h. és 7 urbéri vétel, csere, vagy ajándékozás utján szerzett erdőbirtok 1704.9 k. h.) 1 törvényhatósági erdőbirtok 4.5 k. h 2 rendezett tanácsu városi erdő (Máramarossziget korona város és a városi iskola alaperdeje) 229.9 k. h., 85 egyházi testületek és személyek birtokában levő erdő 6081.2 k. h. 27. közbirtokossági (nemesi birtokossági) erdő 100441.9 kh, 6. községi stb. tulajdonba levő kopár terület 117.6 k. h, 2. magántulajdonban levő kopár terület 0.9 k. h., 1. állami (bányakincstári) erdőbirtok 126.5 k. h.

A legsajnálatosabb veszteség, a mely a területállomány tekintetében ezen 15 év alatt az állami erdőhivatalt, illetve a nemzetgazdasági érdekeket érte, s a mely mintegy 35.000 k. holdat tesz, a kövesligeti, uglyai, középapsai, szaplonczai, kőháti stb. (bükkös) közbirtokossági erdők egyénenkinti felosztása volt. A nagyobb közbirtokosok érdeke némi magánjogi tekintetből kielégitést nyert ezen egyéni birtokfelosztásokkal, de a sok ezer kis birtokos közt (tisztán azon célból, hogy a hatósági felügyelet alól kibujjanak) egyénileg felosztott igen sok ezer k. hold hosszu időre holt tőkévé vált, ugy egyénileg, mint a nemzetgazdaságra nézve, mert annak a nehány

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

holdnak a fatömegét, a mit ilyen birtokos a a távoli rengetegből kapott, — elprédálta k. holdankint 10–30 K-ért (a minek nagy részét felemésztette a birtokrendezési eljárás költsége) sőt a további jövőre spekuláló üzérek talajostól összevásároltak belőle igen sokat k. holdankint 20—50 K-ért. A kisbirtokos kénytelen volt odaadni annyiért, a mennyiért kérték, mert ily kisbirtokért egymaga csak nem épithetett külön csusztatót, utat, vasutat, a birtokrendezés költségét pedig meg kellett fizetnie.

Ezeket a vasutaktól és egyéb szállitási utaktól távol levő bükkösöket azután merész gőzfürész vállalkozók rabolták ki nagyjából: a messze fuvar miatt nekik sem jutott befektetésüknek megfelelő nyereség, az erdőbirtokos is csak filléreket kapott a fa tőárába; a környékbeli lakosságnak pedig mérhetetlen kárt okoztak ezek az efemer életü alkalmi vállalatok, — mert néhány évi fennállásuk alatt hozzászoktatták a népet a látszólag könnyü munkás — és fuvarkeresethez, — a nép elhanyagolta amugy is extenziven müvelt földjeit, s az addig szokatlan készpénzkeresettel beleszokott a korcsmába. Az értékes faállományuktól megfosztott bükkösök pedig, a hézagokban ugy, a hogy felujulva, — belátthatatlan ideig nem hoznak annyi jövedelmet sem, a mennyi az adójuk, mert kevés köztük az olyan részlet, a mely egyébbre alkalmas lenne, mint erdőgazdaságra. A miért 10–15

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

év előtt a faállományért 10—30 K-t, talajostul 30—50 K-t kaptak, ma 50—150, illetve 120—200 K-át kaptak volna.

A közbirtokossági erdők további ily elpazarlását, — a végső órákban, — megakadályozta az 1908. XXXIX. (birtokrendezési) törvényczikk, — a mely szerint az arányositás folyamán csak az kaphatja ki egyénileg kiosztva illetőségét, a kinek legalább 100 k. hold jár a közös erdőből, a többi kisebb erdőbirtokos örökké közösségben marad. A törvény által kiszabott ezen 100 k. holdas minimum is tulcsekély, — itten, Máramaros vármegye legtöbb vidékén, — ahoz, hogy azon külön állandóan jövedelmes erdőgazdaság legyen folytatható: mostani birtokosa bizonyosan elvesztegeti bármily csekély kinálkozó áron a faállományt, holott az 3-4 nemzedéket kellene hogy szolgáljon, mert annyi idő telik bele, a mig az erdő ujra megnő.

A készülőben levő uj erdőtörvényjavaslatban lehet csak bizni, hogy ennek is elejét veszi.

Az állami kezelés alatt levő erdőbirtokok az 1913. év végén a következőképpen vannak beosztva (a közigazgatási beosztáshoz képest 1899. óta semmi változás nem történvén): a dragomérfalvi m. kir. jár. erdőgondnokságba 33 birtok 23052 k. h. felsővisói m. kir. jár. erdőgondnokságba 24 birtok 59331 k. h.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz. sz.: EGF/245-1/2019

huszti m. k. jár. erdőgondnokságba	68 birtok	27885 k. h.
máramarosszigeti m. kir. jár. erdőgondnokságba	70 birtok	35067 k. h.
ökörmezői m. kir. jár. erdőgondnokságba	47 birtok	24547 k. h.
técsői m. kir. jár. erdőgondnokságba	65 birtok	24276 k. h.
rahói m. kir. jár. erdőgondnokságba	50 birtok	20092 k. h.
összesen	357 birtok	214250 k. h

Az erdőbirtokok nagyság szerint következők:

1—50	k. holdas	115 birtok
51—100	k. holdas	57 birtok
101—500	k. holdas	109 birtok
501—1000	k holdas	32 birtok
1001—5000	k. holdas	37 birtok
5001—10000	k. holdas	5 birtok
10001—15000	k. holdas	— birtok
15001—20000	k. holdas	1 birtok
20001—25000	k. holdas	1 birtok

Az állami erdőkezelési költségjárulék kivetése szempontjából, — az arányosabb megterhelés czéljából, — (minden 5 évben ujra állapittatván meg az osztályozás) most már négy jövedelmezőségi osztályba vannak az erdők besorozva: az I. jöv. osztályba sorozottak után k. holdankint évi 20.8 f-t, a II. jöv. osztályban 16.6 f-t, a III-ikban 10.4 f-t, a IV-ikben 6.9 f-t fizetnek az erdőbirtokosok. Az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019

1910—1914. évi cziklusban évente mindössze 27828 k-t, (k. holdankint átlagosan változatlanul 13 f-t) tesz ki az összes évi állami erdőkezelési költségjárulék, a miből azonban (a hasznot nem hajtó 17102 k. holdat tevő véderdők után) 1180 K fizetését engedte el a Földmivelésügyi Miniszterium. A földmivelésügyi kormány (nem számitva az állami csemetekertek fentartására és az erdősitések pénzbeli segélyezésére évente kiadott sok ezer koronát) az állami erdőhivatal személyi és dologi kiadásaira mintegy 80000 K-t fizet rá ezen a megyebeli birtokosok által fizetett évi átalányra.

Az erdőhivatal tiszti személyzete ugyanis a hivatalfőnökön kivül 1—2 beosztott erdőmérnökből és 1—2 gyakornokból áll, továbbá a hét m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével megbizott erdőmérnökből, mindössze tehát 12 erdőmérnökből. Ezeken kivül egy irodakezelő és egy térképmásoló dijnok van állandóan és egy dijnok ideiglenesen alkalmazva az erdőhivatal központi szolgálatánál.

Az erdőhivatal személyzete mind e mellett, tekintve azt, hogy átlagosan 18 község határán 31.000 k. h. területtel 51 erdőbirtokos esik egy-egy erdőgondnokságra, nem megfelelő, ami kivált az erdőrendezés terén kimutatható, a 15 évhez viszonyitva abszolute csekélynek mondható eredményen látszik meg: az erdőbirtokosok által a viszonyok, különösen a fa-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019

értékesitès és ezzel kapcsolatos vagyonkezelés intenzivitásának fejlődéséhez képest támasztott folyton fokozódó külső folyó kezelési és irodai teendők mellett alig marad idejük ilyen, a rendes feladataikon felül levő erdőrendezési munkálatokra.

Az erdőrendezési és üzemtervi munkálatok csak ugy lesznek a kivánatos időn (5–6 éven) belül elkészithetők, ha erre az időre és célra megfelelő számu kisegitő erdőmérnöki munkaerő osztatnék be az erdőhivatalhoz.

II. Az állami kezelés alatt levő erdők általános leirása.

Az állami kezelésbe sorozott 214249.6 k. holdból 73% bükkös, 5% tölgyes és 22% fenyves (többnyire tiszta, de sok helyt jegenyefenyővel elegyes lucos).

Tölgyesek csak a Tisza közép- és alsó folyásán s a Visóvölgytől kezdve lefelé betorkoló mellékvölgyek alsó tájain vannak, — de azokat is megapasztotta az erdőbirtokosok azon törekvése, hogy ezen területek (lankásabb dombos részek) az erdők sorából törülve, legelőkül engedtessenek ki: az eladott tölgyfaállomány árából a hegyek közt beljebb fekvő bükkösöket vásároltak. A fenyvesek a Tisza és mellékfolyóinak felső részein, a bükkösök azok középtájain és a Kőháthegységen s annak nyulványain terülnek el.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár, 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az állami kezelés alatt levő erdőbirtokok mai erdőgazdasági értéke (k. holdankint a bükkösöknél 40 K-ra, a tölgyeseknél 260 K-ra, a fenyveseknél 170 K-ra, átlagosan 80 K-ra) összesen mintegy 17,000,000 K-ra tehető (15 év előtt nem volt több 10,000,000 K-nál) s tiszta jövedelmezősége (beleértve a jogosultak által ingyen természetben gyakorolt fa- és egyéb használatok értékét is) nem számítható 2%-nál többre.

Az erdők igen kevés kivétellel (néhány apró tölgyes és bükkös birtok kezeltetik sarjerdő, még ritkábban középerdő üzemmódban) általában szálerdő üzemmódban kezeltetnek 80—100 éves vágásfordulóval. 37 birtok 17037 k. h. területtel legelőerdő (ligetes legelő) üzemmódban kezeltetik. (Volt urbéresek legelőillető-ségül kapott és vásárolt erdei s egyes közbirtokossági erdőrészek.) A bükkös vágásterületek általában természetes uton (fokozatos felujitó vágásokkal) ujittatnak fel, — de a közép- és magas hegységi részekben e mellett, — a természetes felujulás hézagainak kipótlására, sok luc és jegenyefenyő is elegyittetik be ültetés utján, az alantabb fekvő és naposabb helyeken pedig kocsántalan tölgy. A tölgyesek, ahol csak lehet, természetes uton ujittatnak fel, egyébként ültetéssel. A fenyvesek (ugy a tiszta, mint a bükkel elegyes fenyvesek) kivétel nélkül tarvágással. Az itten természetes előfordulással is honos juhar, kőris és szil szórványos

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

állásban szintén fentartatik, sőt mesterséges uton is előmozditjuk szórványos elterjedését.

A helyi fogyasztáson felül maradó tölgy- és fenyőhozamok mindenütt rendszerint tövön való eladás utján, nyilvános árverésen értékesittetnek, sőt a bükk is ott, ahol a kereslet megfelelő és elfogadható árakat kinál; a bükkösök nagy részével azonban még egyedüli jövőjükre, a vasutak kiépitésére kell várakoznunk.

A bükk, mint emlitettem, mintegy 156400 k. holdat, a fenyő 47145 k. holdat és a tölgy (kocsántalan, nagyon kevés kocsányos tölgy) 10700 k. holdat foglal el az egész területből a rendes évi fahozamok a most érvényben levő gazdasági tervek szerint mintegy 150,000 m^3 bükkfát (k. holdankint 1·0 m^3-t) 37,000 m^3 fenyőhaszonfát (k. holdankint 0·8 $m.^3$ t) és 5000 m^3 tölgy haszonfát (k. hotdankint 0·9 m^3-t) mindössze tehát mintegy 192,000 m^3-t (k. holdankint 0.9 m^3-t) tesznek ki, vagyis csak mintegy felét annak, amennyit némileg szabályos állapotu erdőknek termeni kellene évente. Ennek az az oka, hogy különösen a községek közelében levő erdők még a közelmultban is minden terv nélkül gyérittettek, pusztittatak, s a mértéktelen legeltetés, különösen a kecskelegeltetés miatt jó záródásu erdőállományok nem fejlődhettek s a mostani gazdasági tervekben elsősorban csak a leginkább megrongált erdők irattak elő kihasználásra, hogy minél előbb felujittassanak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ezen rendes évi fahasználatok tőértéke kereken 500,000 K-ra tehető, a miből 150,000 k. (m^3 kint 1 k.) a bükkfahozamokra, 250,000 k. (m^3-kint 7 k.) a fenyőhozamokra 100,000 k. (m^3-kint 20 k.) a tölgyfahozamokra csik.

Ezzel szemben az ezen erdők fentartásával járó rendes évi kiadások az alábbi összegekre rugnak:

adók 18800 K. (k. holdankint átlagosan 0.09 k.)
állami erdőkezelési járulék 27800 K.
(k. holdankint átlagosan . . . 0·13 k.)
őrzés: várm. erdőőrzési költségjárulék . . . . 42500)
helyi őrizetre alkalmazott) 88800 K
erdőszolgák . 46300)
(k. holdankint átlagosan . . . 0.41 k.)
Egyéb vagyonkezelési kiadások . . . . . 43,000 K.
(k. holdankint átlagosan . . . 0·20 k.)
Erdősitési költség . . 26,000 K.
(k. holdankint átlagosan . . . 0.12 k.)
Összes kiadások . . 204,400 K.
(k. holdankint átlagosan 0.95 K.)

Megjegyzendő, hogy az erdősitési költségekből a bükkösöket k. holdankint csak mintegy 0·04 K., a tölgyeseket 0.22 K., a fenyveseket 0.37 K. terheli amennyiben a bükkösöknél kevés állabátalakitástól eltekintve csak némi pótlásra szoritkozik a mesterséges felujitás, s a tölgyeseknél is többnyire természetes uton történik, mig a fenyvesek kivétel nélkül ültetéssel ujittatnak fel.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A tőértékből megmaradó évi tiszta jövedelem tehát csak mintegy 300,000 K-t (k. holdankint 1.40 K-t) tesz mostanában, a mihez még mintegy 36,000 K. számitható az erdei legeltetés (k. holdankinti 0.17 k.) értékeként. Azonban a legközelebbi évtizedben, a midőn jóval jobb minőségü faállományok kerülnek majd kihasználásra, s mivel a bükk iránti kereslet és az érette kinált ár is javul, ezen csekély jövedelmezőség szintén jóval fog emelkedni. Összehasonlitásként felemlitem, hogy a megyebeli két kincstári erdőhivatalnál, a melyeknél azonban a jövedelmezőséget emeli azon körülmény is, hogy (különösen az erdőigazgatóságnál) aránylag jóval több fenyvesük van és sok az értékes havas, a máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság által kezelt 300,000 k. h. erdőbirtok mintegy 8 k. a bustyaházai m. kir. erdőhivatal által kezelt 200,000 k. h. mintegy 3 K. kat. holdankénti évi tiszta jövedelmet hajt.

III. Erdőrendezés (Birtokhatárok megállapitása és állandósitása, felmérés, térképezés, erdőállományok felbecslése, üzemtervkészités).

Ezen a téren az erdőhivatal semmit sem vett át elődeitől: az (1860 táján foganatositott telekkönyvszerkesztési és kataszteri munkálatokkal megállapitott, de soha senki által a természetben meg nem jelölt és fenn nem tartott) erdőhatárok felismerhetőkké téve, határjelekkel

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

állandósitva sehol nem voltak, — az erdőbirtokosok (néhány község kivételével, a hol kontárok által készitett megbizhatatlan, hibás kataszteri térképmásolatok voltak csak) sem a telekkönyvi, sem a kataszteri és birtokrendezési térképeket nem tudták az erdőhivatal rendelkezésére adni, pénzük sem volt azok beszerzésére s a néhai megyei szövetkezeti erdőrendezőség által készitett, de, mint emlitettem, mérnöki célokra hasznavehetetlen, s csak nehány községre vonatkozó térképen kivül más nem került az állami erdőhivatal kezébe. Rendszeres gazdasági terv mindössze 28 birtokról 6612 k. h. területről volt meg (azokat is nagyobbára hatályon kivül kellett helyeztetni azóta s helyükbe ujakat csinálni, mert nem voltak megfelelők), — az ideiglenes üzemtervek (a hol egyáltalában megállapitva voltak) csak egy-egy földmivelésügyi miniszteri rendeletből állottak, a melyekben csak nagy vonásokkal vázolva volt az erdőgazdaság szabályozva. Az erdőgondnokságok vezetői csak az előzetes összeirásoknak a hiányos kataszteri megjelölés alapján összeállitott adatai alapján vették át (papiroson) ezen erdők kezelését: maguk az erdőbirtokosok képviselői és a régi erdőőri személyzet is csak nagyjából tudták kimutatni, hogy melyik erdő kié Az első dolog volt tehát a telekkönyvi, kataszteri és birtokrendezési adatok beszerzése és egyeztetése a mit — hogy megbizható legyen — maguk az erdőhivatal tisztviselői kellett, hogy elvégezzenek, hónapokig, sőt évekig

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

járva és kutatva az illető hivatalok irat- és térképtárait, mert alig van még az országban olyan megye, a hol ezen háromféle munkálat annyira elütő lenne egymástól, mint itten. Azután a pontos kataszteri és birtokrendezési (1"=40° mértékü) térképek lemásolása következett, a mi még most sincs teljesen befejezve, mert ez a 214,000 k. hold erdő közel hatszor akkora területen (mintegy 3000 drb. kataszteri térképszelvényen) mintegy 2200 parcellában elszórva fekszik. Ezekről, a határkitüzéshez nélkülözhetetlen alaptérképekről azután 1"=80° 1"=160° mértékbe kisebbitett gazdasági térképeket kellett ott készíteni. a hol a rendszeres gazdasági tervek munkába vétettek, s 1"=160° 1"=320° mértékbe kisebbitett átnézeti térképeket az ideiglenes üzemtervekhez, a mikről még mindenütt 2—2 tisztázati térképpéldány kellett a szabály szerint 2 tisztázati példányban jóváhagyás alá terjesztett üzemtervekhez.

Az ideiglenes üzemtervek valamennyi állami kezelésbe vett erdőbirtokról már az első években elkészittettek és pedig mind elég jó átnézeti térképekkel és részletes állomány leirásokkal ellátva ugy, hogy addig, a mig a rendszeres gazdasági tervek elkészülnek, elég megnyugvással használhatók azok helyett.

Mivel az állami kezelésbe vételkor 34 olyan birtok volt 52701 k. h. területtel, a mely a volt urbéreseknek elkülönittetlen erdő és legelőilletőségként adatott ki az urb. bíróság által, — ezen kétféle illetménynek a természet-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019

ben közigazgatási uton való elkülönitése szintén az állami erdőhivatal sürgős feladata volt, a melyet már szintén a kezelés első éveiben teljesitett is 8 ilyen birtok (15281. k. h) kivételével, a hol a tervezetek szintén elkészittettek, de azokat az illető birtokosságok mostanáig még nem fogadták el.

A birtokhatárok megállapitása, kitüzése és tartós határjelekkel (határhalmokkal, oszlopokkal, u:ró sáncokkal) való állandósitása képezte és képezi — amennyiben még nincs befejezve — az erdőhivatal legsürgősebb feladatát, hogy a szomszédok folytonos terjeszkedésének és az a miatti folytonos perlekedésnek eleje vétessék. Az erdők határai a közel 50 éves (1861—1864. évi) kataszteri felvételek térképein voltak mérnökileg utoljára megállapitva, mert az azóta (többnyire a 80-as években) történt urbéri birtokrendezéseknél és közbirtokossági arányositasi eljárásoknál, az időközben a szomszédok erdőirtás utján történt terjeszkedését nem véve figyelembe, ezen mérnöki munkálatoknál változatlanul a kataszteri felmérést vették alapul.

Mivel a kataszteri felméréskor annak idején egyáltalán nem jelölték meg, a birtokrendező mérnökök által felállitott ideiglenes határjeleket pedig az erdőbirtokosok elhagyták veszni: a határokat, kevés kivétellel, a hiteles térképek alapján kellett kitüzni, ami mégegyszer annyi munkával jár, mint az eredeti felvétel. Ezekhez persze az erdőhivatal kellett, hogy besze-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

rezze, — sokszor hosszas utánjárással, — a hiteles alaptérképeket s azokról pontos másolatokat kellett készitenie.

A határok megállapitásánál és állandósitásánál követendő eljárásra, mivel arra az 1879. XXXI. t.-c. alapot nem nyujtott, az 1894. XII. t.-c. alapján szabályrendeletet készitett az erdőhivatal, a mely a törvényhatóság hozzájárulásával a m. kir. földmivelésügyi miniszter ur által jóváhagyatván, az eljárást szabályozza. Hogy mekkora feladat elé állittatott ezzel az állami erdőhivatal, arra csak annyit emlitek fel, hogy az erdőhatárok mérnöki kitüzést igénylő hosszusága (nem számitva a kitüzést nem kivánó természetes vizfolyásokat stb.) mintegy 7000 km.-t (annyit, mint az egész monarchia határának hossza) tesz, a határjelekkel el'átandó törési pontok száma pedig mintegy 130,000. A határok kitüzése és állandósitása eddig 275 birtokon (az összes birtokok 77%-án) és 123980 k. holdon (az összes terület 58%-án) végeztetett el s kitűzetett mintegy 3600 km. hosszu határvonal (az egész hosszuság 52%-a). A határvonalakon, a hol erdők között visznek, 4—5 öl széles nyiladékok vágattak és tartatnak tisztán, a törési pontokra pedig 1.5 m. alapátmérőjü 0.8 m. magas határhalmok épittettek töldből, kőből, gyeppel boritva s beléjük állitott megszámozott oszlopokkal, a melyek folyószámai a vonatkozó térképeken is fel vannak tüntetve. Öt módosabb erdőbirtokos, a hol az értékes erdőket különösen veszélyeztették a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szomszédok (máramarosszigeti és técsői koronavárosi közbirtokosság, szaploncai közbirtokosság, szentmihálykörtvélyesi és felsőapsai volt urbéresek) mintegy 12400 k. h. birtokán a határokat ugrósáncokkal is biztositotta (5 m. hosszu, 1 m. széles 0.75 m mély sáncok 5—10 méteres megszakitásokkal) amivel eleje vétetett annak hogy a szomszédok az egymástól távol eső határhalmok közötti határvonalakat évről-évre észrevehetetlenül lépésenkint beljebb tolják. Egy-egy határhalom épitési költsége, a belé állitott oszloppal együtt, 0.70—1.00 k-ba, egy-egy ugrósánc 1.00—1.40 k-ba került.

A gazdasági tervek szerint az erdőhatárok fokozatosan, az erdőbirtokosok tehetségéhez mérten, mindenütt ily ugrósáncokkal lesznek véglegesen biztositandók.

Az állami erdőhivatal a határkitüzés és állandósitás terén még hátralevő feladatát; — a mostani személyzettel számitva, — a legközelebbi 5—6 év alatt fogja csak befejezhetni.

Abból a 123980 k. holdból, a melynek határai már ki vannak tüzve s igy az alaptérképek is megvannak, mostanáig 199 birtokon (az összes birtokok 56%-án) és 72382 k holdon (az egész terület 35%-án) végeztetett el a rendszeres gazdasági tervek elkészitéséhez szükséges belső erdőrendezési vonalak (természetes terepvonalak u. m. patakok, gerincek, utak stb. és az osztag vonalak) részletes felmérése és térképezése, és 198 birtokon (az összes birtokok 56%-án) 67709 k. holdon (az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

egész terület 33%-án) az erdőállományok stb. erdőrendezési adatok becslési felvétele.

Az eddig bevégzett részletes erdőrendezési, felmérési és becslési munkálatok alapján eddig 173 birtokról (az összes birtokok 49%-áról) 58019 k holdról (az egész terület 27%-áról) készültek el és terjesztettek jóváhagyás alá a rendszeres gazdasági tervek, de a többi 14363 k. holdról is, ahol a felmérési és becslési munkálatok már készen vannak, már munkában van s a legközelebbi hónapokban jóváhagyás alá terjesztetik, 34 birtokon 2170 k. holdról elkészültek az érvényben levő rendszeres gazdasági tervek alapján időközben (10 évenkint) esedékessé vált üzemreviziók (gazdasági beszámolók) és a következő 10 évi gazdasági időszakra vonatkozó részletes tervek is.

A hátralevő rendszeres gazdasági tervek elkészitésére, ha az erdőmérnöki személyzet nem szaporittatik, még legalább 10—12 évre van szükség, mert az erdőgondnokságok vezetői, a kiket a folyó és mindinkább szaporodó kezelési teendők hová-tovább mindjobban lefoglalnak, az ily rendkivüli munkálatokból keveset tudnak évente elvégezni.

IV. Fahasználatok, értékesités.

Az érvényben levő gazdasági üzemtervek és külön engedélyek alapján az állami erdőkezelés 15 éve alatt évente átlagosan 49 birtokon összesen 26952 k. h. (évente átlagosan 1797 k. h.) hozamterületnek megfelelő vágás-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

terület jelöltetett ki, s az 1913. év végén, a megelőző évekről megtakaritottakkal együtt 113 birtokon 4122.6 k h. vágásterület kijelölése maradt hátralékban. Ezek tehát megtakaritott vágásterületek, a melyek kijelölése azért maradt el, mert részben a vasuttól távol eső bükkösök, a melyek most megfelelően nem értékesithetők, részben oly fenyvesek és tölgyesek, a melyek értékesitésével a legutóbb megrosszabbodott kereskedelmi viszonyok javulását kell megvárni.

Ezenkivül 202 birtokon, illetve esetben, területben ki nem mutathatólag jelöltettek ki az üzemtervektől eltérőleg engedélyezett rendkivüli fahasználatok. Többnyire a mult idők rendszertelen kezelése alatt felébe-harmadába kihasznált megrongált erdőrészek kerültek eddig kihasználásra, a melyeket már a rendszeres és helyes felujitás érdekében is ki kellett használni.

A helyi fogyasztás kielégitésén fölül maradt fahozamokból és csupán a 2000 k. becsértéket meghaladó eseteket összegezve, nyilvános eladás céljaira 153 esetben 242228 m^3 bükkműfára és egyéb lomblevelü (juhar, szil, kőris) műfára, 122289 m^3 tölgyműfára, 816991 m^3 fenyőműfára és 1,502,139 m^3 vegyes fanemü tüzifára, összesen 2.683647 m^3.-re terjedő fatömeg becsültetett fel az állami erdőhivatal által, mindössze 6,831,375 k. becsértékkel s illetve ennyire készittettek el a becslési munkálatok (árverési és szerződési feltételek stb.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tervezete). A fenyvesek és tölgyesek kizárólag törzsenkénti felvétellel, a bükkösökben a műfa szintén ugy, — a tüzifa pedig rendszerint megfelelő számu és kiterjedésü próbatérrel becsültetett fel.

Minden eladás rendszerint előre tövön eszközölt becslés alapján tövön (— ritkább esetekben, — a fenyvesekben, leginkább csak széldöntéseknél, utólagos rakparti felvétellel) és kizárólag nyilvános, zárt irásbeli ajánlati versennyel egybekötött árverésen történt Az eladás eddig sikerült 125 esetben 157757 m³ bükkműfára és egyébb lomblevelü műfára, 117373 m³ tölgyműfára, 741363 m³ fenyőműfára és 1,190,245 m³ vegyes tüzifára, mindössze 2,206,738 m³-re 6,102,769 K. becsértékkel, mint kikiáltási árral szemben 6,680,929 K. eladási árral, a többi eladásra felbecsült és kihirdetett 28 esetben (84471 m³ bükk stb. müfa, 4916 m³ tölgymüfa, 75628 m³ fenyőmüfa, 311,894 m³ vegyes tüzifa, összesen 476,909 m³ fatömeg 728 606 K. becsértékkel) még nem sikerült az eladás.

Az értékesités eredményeinek menetét a letelt 15 esztendőt három 5—5 éves ciklusra osztva fel, az alábbi összegek és átlag adatok mutatják:

Eladatott: 1899—1903-ban 34 esetben:

140806 m³ bükk stb lomblevelü műfa 89265 K.-ért, m³-kint (0.63—4.00) 0.63 K.-ért

20139 m³ tölgy műfa 270024 K.-ért, m³-kint (8.29—18.72) 13.40 K.-ért.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

262310 m^3 fenyő műfa 777818 K.-ért, m^3-kint (1.95—5.29) 2.97 K.-ért.

767710 m^2 vegyes tüzifa 116204 K.-ért, m^3-kint (0.14—1.15) 0.15 K.-ért.

Összesen 1190965 m^3 1253311 K.-ért.

Eladatott: 1904—1908-ban 44 esetben:

14558 m^3 bükk stb. lomblevelü műfa 16972 K.-ért, m^3-kint (0.40—6.30) 1.16 K.-ért.

21409 m^3 tölgy műfa 599884 K.-ért, m^3.-kint (13.33—47.18) 23.82 K.-ért.

184519 m^3 fenyő műfa 858155 K.-ért, m^3.-kint (1.98—9.65) 4.65 K.-ért.

317214 m^3 vegyes tüzifa 156265 K.-ért, m^3-kint (0.10 - 2.38) 0.49 K.-ért.

Összesen 537700 m^3 1541277 K.-ért

Eladatott: 1909—1913-ban 47 esetben:

2393 m^3 bükk stb. lomblevelü műfa 22900 K.-ért, m^3.-kint (2.86—14.55) 9.83 K.-ért.

75825 m^3 tölgy műfa 1604515 K.-ért, m^3-kint (9.69 - 28.78) 21.16 K.-ért.

294534 fenyő műfa 2154862 K.-ért, m^3.-kint (1.92—15.68) 7.32 K.-ért.

105321 m^3 vegyes tüzifa 104064 K.-ért, m^3-kint (0.15—1.45) 0.98 K.-ért.

Összesen 478073 m^3 3886341 K.-ért.

A 15 év alatt összesen 125 esetben:

157757 m^3 bükk stb. lomblevelü műfa 129137 K.-ért.

117373 m^3 tölgy műfa 2384424 K.-ért.

741363 m^3 fenyő „ 3790835 K.-ért.

1190245 m^3 vegyes tüzifa 376533 K.-ért.

Összesen 2206738 m^3 6680929 K.-ért.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A mint ebből látható, minden fanem tőára lényegesen emelkedett ezen 15 év alatt, de különösen a bükké, a melyből az ugynevezett ősbükkösök fakészletéért (k. holdankint 40—70 m^3 műfa és 150—180 m^3 tüzifa) 15 év előtt, a legközelebb fekvőkért sem lehetett k. holdankint 40—80 K.-nál nagyobb árat elérni, mig most ugyanazon helyeken 150 - 230 K.-át is megadnak.

Az üzemtervek szerint évente esedékes rendes vágásterületek (hozamterületek) kereken 2150 k. holdat tesznek s mintegy 225000 m^3 fahozamot szolgáltatnak, a miből a fele az illető községekben a helyi fogyasztásra kél el, fele pedig idegenek számára adható el.

V. Legeltetés és egyéb erdei mellékhasználatok.

A legeltetésen kivül más erdei mellékhasználatoknak itt nincs nagy jelentősége: makktermő tölgyes kevés van, a bükkösökben pedig ritka helyen, csak a lapályosabbakon gyakorolják a disznó makkoltatást Alomszedés és lomblevél takarmány termelése pedig egyáltalán nem divik, sőt az ültetvényekben levő fü kisarlózását sem vállalja el a nép, mert a széna aránylag olcsó és bőven van s ily körülményesebb fü és széna gyüjtést nem tartanak a fáradtságra érdemesnek Az erdei legeltetés, kivévén a marha szája alól még ki nem nőtt fiatalosokat, — de szigoruan kizárva

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a fás növényzetre annyira veszedelmes kecskelegeltetést, mindenütt meg van engedve — és legtöbb helyt tul van zsuffolva a terület az ott tartott szarvasmarhával és juhval. 1899-ben 21%-a volt, most 24%-a az egész területnek ven legeltetési tilalom alatt, tehát kereken 163,000 k. h. a legeltethető erdőterület s rendes körülmények között mintegy 10,000 darab normál jószágot birna meg; de ennél persze jóval többet nyaralnak rajta, a minek kártékony hatása meg is látszik az ilyen községi erdők talaján is, fejlődésén is. A tilalmazandó területek a jövőben, a midőn a kihasználás normálisan fog folyni, állandóan mintegy 25%-ot fognak kitenni. A 17037 k. holdat tevő 37 legelőerdőre berendezendő erdőbirtokon mindössze csak 461 k. holdon (3%) van a legeltetés tilalmazva és pedig a termőtalaj elpusztulásának, a terület elkopárosodásának megmegakalályozása céljából, végső szükségként.

Mivel az utóbbi években több erdőbirtokon (legutóbb 5 nagyobb erdőbirtokon 1600 k. holdon) lucfenyő ültetésekben folytatott kisérletezésekből arra a kétségtelen és végleges meggyőződésre jutott az erdőhivatal, hogy a juhokkal való óvatos és mérsékelt legeltetés nem hogy kárt nem tesz a csemetékben, de sőt a fejlődésük első éveiben annyira veszedelmes, elnyomásukat okozó füvek és gyomok elhatalmasodását annyira ellensulyozza, hogy ezzel sok utólagos felszabaditási költségtől mentesiti az erdőbirtokosokat, sőt jelentős

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mellékjövedelmet is szolgáltat, mert évente szivesen fizetnek juhonként 1 korona fűbért: az 1914 évre már 28 birtokon mintegy 5277 k. holdon lett az ily juhokkal való kivételes legeltetés tervbe véve és pedig 1 0—2.5 k. h. átlagosan 1.7 k h. 4—15 éves lucfenyő ültelvényre számitva egy juhot, a tervbe vett 5277 k. holdon kereken 3100 drb. juh lesz kinyaralható, a mi közgazdaságilag is nagy jelentőségü. A köves, vékony termőtalaju helyeken azonban, a hol egyéb iránt a veszedelmes gyomvegetáció sem oly buja, az ily mérsékelt legeltetést sem lehet megengedni.

Az erdőgazdaság, jobbanmondva az erdészet ellen az erdei legeltetés tulzott korlátozását hangoztató vádak — ezekből láthatólag is — alaptalanok.

Annak jogosultságát pedig, hogy a kecske legeltetés teljesen kizáratik az erdőből, minden, a kecske életmódját ismerő ember be fogja látni, mert a kecske tudvalevőleg főként a fás növények zsenge hajtásaival, rügyeivel, leveleivel táplálkozik, sőt a fák kérgét is lehántja és lerágja.

A nagy mértékü kecsketenyésztés egyébként nemcsak az erdőnek a veszedelme a hegyvidékeken (a hajdan csupa erdős karsztvidékeket az tette az évszázadok folyamán kopár sziklává), hanem a gyümölcstenyésztés elterjedésének is legfőbb akadálya, mert a hegyek közt szerteszét kóborló kisebb-nagyobb kecskenyájak betörése ellen nem tudnak elég

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

jó és drága keritéssel védekezni; a kinek gyümölcsösébe pedig ilyen kecskenyáj egyszer betört és percek alatt tönkretette sok évi fáradtságát és költségét, annak még az unokájának is elmegy a kedve gyümölcsös telepitésétől Eltekintve attól, hogy annyi fejős kecskének, a mennyi a szegény ember tehene, minden község határán ki lehet jelölni egy akkora bozótos legelő területet, a hol nagyobb kár okozása nélkül ellehetnek, azt a szokást, hogy rendszerint a nagyobb gazdák tartanak nagyobb számu (némelyik 50—100 drb) kecskét, már az állattenyésztéssel kapcsolatos tejgazdaság érdekében is feltétlenül megkellene akadályozni. Az a nagyobb gazda 50 juha mellett felhajt 50 kecskét a közös legelőre (havasra), de mivel a felhajtás előtti összefejésnél (próbafejésnél) a kecske 4-szer annyi tejet ad, mint a juh, ő az 50 juha és 50 kecskéje után annyi osztalékban részesül a közös tejtermékekből, mintha 250 juhot adott volna be a nyájba. A rendszerint 500 főből álló közös nyájhoz a többi ember egyenkint 5—20 drb juhval járul hozzá (a szegény ember nyárára is otthon tartja a fejős kecskéjét), s kap a maga kevés juha után járó kevés, de a sokkal silányabb kecsketejjel megrontott silányabb minőségü terméket, szóval a gazdag ember itt is a szegény emberrel „zsiroztatja meg“ a magáét. Ez okozza a nagy árbeli külömbséget az ugynevezett „kőrösmezői“ juhturó (általában a kincstári havasvidékekről származó zsiros turó, a hol a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kecskelegeltetés ki van zárva) és az ugynevezett „oláh juhturó“ (a kecsketejjel savanyitott turó) között. A kecskéket azután, a melyek nyaralásukban a havasok közötti erdőket rontották, — ősszel a hazahajtás után kiosztja a nagy gazda (rendszerint gazdálkodással nem is foglalkozó üzér) a falu szegényei között ingyenes „teleltetésre“, a kik azután — 5—10 darabot elvállalva — az őszi csekély tejszolgáltatás fejében tavaszig a község határát, különösen az erdőket kóborolják be velük, s ha már lerágtak mindent, a mit elérhettek, le levágnak nekik a nagy hóban egy-egy fát, a melyet az éhes nyáj percek alatt csupaszra rág, örök időkre elvévén a hegyek közt u. n. „külső“ gyümölcsös kertekkel kisérletező értelmesebb gazdák kedvét is az ilyenek telepitésétől. A nagymértékü kecske tartást akár az erdőtörvény, akár a mezőrendőri törvény alapján korlátozó hatósági intézkedésekkel szemben pedig a „szegény ember“ érdekeit tolják előtérbe ezek a spekulánsok.

VI. Erdősités.

A mint emlitettem, a bükkösök és tölgyesek felujitása rendszerint természetes uton, ugynevezett fokozatos felujitó vágásokkal történik s csupán a természetes felujulás hézagainak pótlására szoritkozik a mesterséges beavatkozás és pedig csemete ültetés utján. Magasabb (700 - 800 m tengerszin feletti ma-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

gasságon felüli) fekvésü nagyobb bükkös erdőbirtokokon azonban a fahozamok tarvágás utján is használtatnak ki s a vágásterületek luc- és jegenyefenyővel ültettetnek be, a mi az ily ősállapotban levő bükkösökben mindenütt alátelepülve levő bükkcsemetéssel együtt, mintegy felerészben, vagy kétharmadrészben fenyővel elegyes értékesebb uj erdő állományokat eredményez. Ily módon lett eddig, — csak a nagyobbakat emlitve, — a máramarosszigeti koronavárosi közbirtokosságnál mintegy 320 k. hold, a szaploncai közbirtokosságnál mintegy 640 k. hold, az alsóapsainál 400 k. hold bükkös tulnyomó részben fenyvessé alakitva.

A fenyvesekben, — az igy sokkal jobb értékesités kedvéért, — kizárólag tarvágások alkalmaztatnak s ezek és pedig rendszerint a vágatást követő második év tavaszán sorokba takaritva fel a visszamaradt hulladékot, luc és némi jegenyőfenyő csemetével ültettetnek be. Az első ültetés sikere rendszerint 60—90, átlagosan 70%. Az ültetést követő első vagy második esztendő tavaszán a kiveszett csemeték helyei kipótoltatnak s ugyanakkor — néhány kapavágással — felszabadittatnak a körülöttük felburjánzott gazoktól az először ültetett csemeték.

Mivel az állami erdőkezelést megelőző időkből csupán a legutolsó esztendőkben történtek egyes vidékeken kisérletek a mesterséges erdősités meghonositására, — s az erdőbirtokosok által ily célból telepitett kisebb

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

(többnyire ideiglenes, vándorló) csemetekertek nem voltak elegendők a rendszeresebb kihasználás folytán fokozódó csemeteszükséglet fedezésére: egyrészt az ily csemetekerteket is fejleszteni és szaporitani kellett, másrészt, mivel a kisebb birtokú, vagy közvetlen pénzjövedelemmel nem biró erdőbirtokosok erre képtelenek voltak, állandó állami csemetekerteket kellett a megye különböző vidékein elhelyezve, — mind nagyobb terjedelemben telepiteni. A csemetekertekkel elért eredményeket alábbi tábázatos kimutatás tünteti fel évfolyamonkint

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Évfolyam	Az erdőbirt. költségén fentartott csemetekertek		Az állam által		A kiültetésre kiadott csemeték száma		
	száma	terület k. h.	száma	terület k. h.	az erdőbirt. csemetekertből ezer darab	az állami csemetekertből ezer darab	összesen
1899	22	7 0	2	2.3	600	—	600
1900	22	7 0	2	2.3	1537	516	2053
1901	21	9.7	7	9.6	908	1624	2532
1902	22	8.6	7	9.6	844	912	1756
1903	22	6.2	9	12.4	1195	806	2001
1904	21	5.9	7	10.4	917	1230	2147
1905	19	6.2	6	9.6	350	1052	1402
1906	22	8.4	5	7.5	485	1350	1835
1907	28	9.6	6	11.0	858	1374	2232
1908	28	9.2	7	14.0	1267	245	1512
1909	30	12.5	6	13.0	1512	659	2171
1910	31	11.7	6	13 0	11482	1391	2873
1911	32	13 8	6	14.0	1266	1272	2538
1912	32	12 5	6	14 0	2747	855	3602
1913	32	13.7	7	20,5	1701	2413	4114
Összesen . . .					17669	15699	34368
Évente átlagosan					1178	1114	2292

MEGJEGYZÉS Állami csemetekert most Máramarosszigeten, Középvisón, Szurdokon, Kőrösmezőn, Huszton és Ökörmezőn van.

A szaporitás a most nagyobb arányokban tervbe vett kopár fásitások céljára és a fennálló erdősitési hátralékok legyőzésére volt szükséges.

A csemetekertekben tulnyomó részben lucz- és némi jegenyefenyő csemete termesztetik, a mely 3, illetve 4 éves korában adatik ki el-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ültetésre, azonkivül nagyobb mennyiségü kocsánytalan tölgy, a mely 2—3 éves korában kerül kiültetésre. Némi magas-kőrisen és hegyi juharon kivül még, különösen kopár területek erdősitésére, ákácz, erdei- és fekete fenyő és virágos kőris. Ezen kivül az alsóbb vidékeken levő állami csemetekertekben nemes diót is termesztenek, oly célból, hogy azokkal a vizmosásos és egyéb kopár területeken levő jobb és termékenyebb talaju foltok ültettessenek be. Ezeket (6 - 8 éves) suháng korukban ültetik ki.

A m. kir. Földmivelésügyi Miniszterum az állami csemetekertek fentartására fokozott sulyt fektet és mind több költséget fordit: 1899-ben még csak mintegy 1000 K-ba, 1913-ban már 26,000 K-ba került megtelepitésük és fentartásuk (most két uj kert telepittetett) s ezek állandó fentartása évente közel 20,000 K-ba fog ezentul évente kerülni.

Az állami csemetekertek kiültethető készletei az alábbi feltételek mellett kerülnek kiosztásra:

1. Az állami erdőkezelés alatt levő kopár területekre teljesen ingyen és az utolsó vasuti állomásig államköltségen elszállitva.

2. Az állami kezelés alatt nem levő magánbirtokosok által kopár területeken teljesitendő fásitásokra a csemetekertben átvéve teljesen dijmentesen, vasuti szállitás esetén pedig becsomagolva és a felvevő vasutig államköltségen elszállitva, a midőn is a vasuti (mérsé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kelt dijtétellel számitott) szállitás költsége azonban az illető birtokost terheli.

3. Az állami kezelés alatt levő erdőbirtokokon teljesitendő erdősitésekre és magán birtokosok által önként teljesitendő közgazdasági érdekü fásitásokhoz a csemetekertben átvéve teljesen dijmentesen, vasuti szállitás esetén azonban a csemeték csomagolásával s a vasuthoz való szállitásával járó, ezer darab csemete után 1 k.-val számitott költség megtéritése ellenében, a midőn azonban a (mérsékelt dijtétellel számitott) vasuti szállitási költség szintén az illető birtokost terheli.

4. Az állami kezelés alatt nem álló erdőbirtokokon teljesitendő erdősitésekhez, — ha felesleg van, — a 3. pont alatti feltételek mellett, de azonkivül a csemeték előállitási (termesztési) költségeinek megtéritése ellenében.

A fentebb kimutatott csemeték felhasználásával ezen 15 év alatt az alábbi táblázatban kimutatott mesterséges erdősitések teljesittettek:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Évfolyam	Beültetett		Hátralékban maradt az ültetés		Megjegyzés
	birtokon	kat. hold	birtokon	kat, hoidon	
1899	43	1010	10	893	
1900	50	1149	19	197	
1901	39	1115	30	322	
1902	42	803	29	459	
1903	45	654	24	501	
1904	47	754	36	575	
1905	54	414	33	499	
1906	53	630	64	1122	Az erdősitések sikere, — az időjáráshoz mérten 50–90 % között mozgott, átlagosan 70% volt.
1907	64	829	55	1513	
1908	47	557	69	3033	
1909	61	774	56	1945	
1910	69	1091	44	1650	
1911	71	1093	55	1865	
1912	73	1507	47	1337	
1913	69	1776	35	1087	
Összesen		14156			
Évente átlagosan		944			

Mivel a teljesitett ültetésekből mintegy 30% (426 k. h.) az utánpótlásokra esik, az ültetés utján létesitett uj erdőállományok területe kereken 9900 kat. holdra tehető, a miben benfoglaltatik 13 oly erdőbirtok 237 8 k. hold kiterjedéssel, a mely (többnyire az Izavölgyén, a törvényhatósági ut mentén) elkopárosodott

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

és vizmosásos hegyoldalak megkötése és beerdősitése utján létesittetett és pedig ugyszólván teljesen állami segéllyel. Az ezen 15 év alatt kihasznált, illetve kihasználás alá fogott 27,000 k. h. vágásterületből ezek szerint mintegy 65 % ujittatott fel természetes uton, s illetve áll még részben ily felujitás alatt, 35% pedig mesterségesen, ültetés utján

A kopár és vizmosásos, különösen az Iza, Mára és Visóvölgyek mentén a községeket és állami és törvényhatósági közutakat veszélyeztető kopár területeken szükséges teendők megállapitása most van folyamatban, s megkötésük és beerdősitésük a m. kir. Földmivelésügyi miniszterium által e célra már kilátásba helyezett állami pénzsegéllyel a legközelebbi években fog végrehajtatni.

VII. Erdővédelem.

A közös, ugynevezett szövetkezeti erdőtiszti intézmény idejében az első, szintén közös erdőőri szervezet az 1896. évben alkotott vármegyei szabályrendelettel létesittetett. E szerint az egész vármegyében 36 ily közös járási erdőőri állás szerveztetett, a mely állások szakvizsgázott erdőőrökkel voltak betöltendők, a kik egyenkint 240—420 K évi bérrel javadalmaztattak. Az évente összesen 17,600 K-t tevő fentartási költségükhöz az erdőbirtokosok birtokaránylag járultak hozzá. Ezek bére közigazgatási uton lett kivetve, beszedve és kifizetve,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A helyi őrizetre ezek mellett az erdőbirtokosok évi 20 240 K bérrel javadalmazott 162 erdőszolgát alkalmaztak, a kiket közvetlenül fizettek.

Az állami erdőhivatal felállitása után uj szabályrendelet alkottatott a „Máramaros vármegyében állami kezelés alá tartozó erdőbirtokokon alkalmazott erdőőrök szolgálati és fegyelmi szabályzata-ként," a mely 1902. évi julius hó 1-től lépett életbe.

E szerint 40 járási erdőőri védkerület szerveztetett, mindenik egy-egy szakvizsgázott erdőőrrel, s ezekhez beosztva 68 őrjárat, egy-egy erdőszolgával A járási erdőőrökből 20 II. oszt. erdőőr évi 600 K bérrel, 12 I. oszt. erdőőr 680 K-val, 4 II. oszt. főerdőőr 760 K-val, 4 I. oszt. főerdőőr 840 K-val volt javadalmazva, 37 II. oszt. erdőszolga pedig évi 240 K bérrel és 31 I. oszt. erdőszolga évi 400 K-val. Az évente 51,000 K-t tevő fentartási költségek ugyanazon kulcs (jövedelmezőségi osztályok) szerint voltak kivetve az erdőbirtokosokra, mint az állami erdőkezelési költségjárulék, s a „vármegyei erdőőrzési alap" által közigazgatási uton hajtattak be, s az adóhivatalok utján fizettetett ki a személyzetnek.

Mivel az időközben rohamosan megnőtt általános drágulás következtében a személyzet csekély bérét felemelni kellett, de sok nagy erdőbirtokosság, a mely a jövedelmezőségi osztály szerint a nála alkalmazott személyzet

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

számához képest aránytalanul tul volt terhelve ezzel a járulékkal, igazságosabb költség felosztást követelt s mivel másfelől az erdőbirtokosok késedelmes befizetés folytán a vármegyei erdőőrzési alap minduntalan fizetés képtelen volt, s néha 4 5 hónapig sem tudta a havi béreket kifizetni: az ujra alkotott, 1912. évi október hó 1-től életbeléptetett, ma is érvényben levő szabályzat szerint csak 35 járási erdőőri védkerület szerveztetett és 143 (erdőszolgai) őrjárat. 13 II. oszt erdőőr egyenkint 700 K bérrel, 14 I. oszt. erdőőr 800 K-val, 4 II. oszt. főerdőőr 900 K-val. 4 I. oszt. főerdőőr 1000 K-val s ezenkivül mindenik vagy természetbeni lakással, vagy 160 K (a szolgabirói székhelyeken 200 K) évi lakáspénzzel, továbbá 100 K segéllyel van javadalmazva (Ezen, a közigazgatási erdészeti bizottság által kinevezett járási erdőőrök évi 39280 K fentartási költségéből (a miben benne vannak az áthelyezések, kirendelések, helyettesitések, segélyek és jutalmak költsége és az erdőőri nyugbéralap 2% jutaléka is) a 35 védkerület mindenikére 1158 K van kivetve, a melyhez az erdőbirtokosok az illető védkerületbe eső erdőbirtokok területe arányában járulnak hozzá. Az ily alapon évente kivetett járulék közigazgatási uton szedetik be és szállittatik be a „vármegyei erdőőrzési alap“ javára, s onnan az adóhivatalok fizetik ki a béreket havi utólagos (a lakáspénzeket negyedévi utólagos) részletekben. A mint ebből látható, javadalmazásuk

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

most is jóval alatta van a kincstár erdőőri személyzetének

A most tényleg szolgálatban levő 177 erdőszolgát (és segéderdőőrt) évi 40—720 K bérrel közvetlenül az illető erdőbirtokosok (illetve a kisebb erdőbirtokosokból szövetkezett helyi csoportok) alkalmazzák és fizetik. s összes javadalmazásuk most 51,000 K-val terheli az erdőbirtokosokat.

Az erdőőrzés tehát mindössze kereken 90,000 K-ba kerül most évente az erdőbirtokosoknak.

Az uj erdőőri „Szolgálati és fegyelmi szabályzat“ aként gondoskodott az erdőőri személyzet végellátásáról, hogy a hatóságilag alkalmazott közös (járási) erdőőrök és azok özvegyeinek és árváinak biztositására a vármegyei erdőőrzési alappal kapcsolatosan egy külön „vármegyei erdőőri nyugbéralapot“ létesitett, a melynek kezelését az állami erdőhivatal által készitett s a törvényhatóság által is elfogadott s most a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumnál jóváhagyás alatt levő „vármegyei erdőőri nyugbérszabályzat“ szabályozza. Ennek alaptőkéjét és az alaptőke gyarapitására szolgáló jövedelmeit a nagyobb faeladásoknál a vevők által a vételáron felül befizetett 0·1—1·0%-os hozzájárulás (a mely eddig közel 40000 K.-át tesz), továbbá a vármegyei erdőőrzési alap jövedelmének esetleges évi megtakaritásai (köztük a multból fennálló hát-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ralékos követelések) képezik, — folyó jövedelmét pedig az igy képezett alaptőke kamatai, az erdei kihágások utáni kártéritési összegek $^1/_3$ része, — továbbá az erdőőrök által a bérük után fizetett 5% — és az erdőbirtokosok által fizetett, a vármegyei erdőőrzési alap évi költségvetési összegének 2%-át tevő hozzájárulás. Az alaptőke már közel 100,000 K., — de annak több mint a fele — sajnos — csak az erdőbirtokosoknál kintlevő követelésekben, papiroson van meg. Ezen nyugbérintézményből most 7 erdőőr, és két özvegy két árvával részesül mindössze közel 3000 K.-át tevő ellátásban, de maholnap legalább 10 erdőőrt vagy özvegyet kell állandóan eltartania.

Az erdőőrök 35 évi szolgálattal érik el teljes nyugbérképességüket 10 évi szolgálat után 40%-át, s minden további esztendő után $2^1/_2$—2%-át kapják meg bérüknek, az özvegyek feleannyit, az apátlan árvák 14 éves korukig az anyjnk nyugbérének $^1/_5$ részét, a teljesen árvák kétszer annyit.

Az erdőbirtokosok által közvetlenül alkalma ott erdőszolgák és segéderdőőrök azonban öregségükre nincsenek biztositva, — mert a szolgálati szabályzat kötelességükké teszi ugyan az alkalmazó erdőbirtokosoknak, hogy az „Országos gazdasági munkás és cseléd segélypénztárnál“ rendes tagokként biztositsák, és pedig a 240 K évi béren alul javadalmazottakat egy-egy, az azonfelüli bérrel javadalmazottakat két-két tagsági könyvvel, de ezt a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium.szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

rendelkezést még egy erdőbirtokos sem hajtotta végre.

Az erdei kihágások az erdőőri szervezet fentebb vázolt többszöri reformálása dacára is ijjesztő módon megszaporodtak a m. kir. járási erdőgondnokságok által, az illetékes (többnyire a kihágási) bíróságokhoz beperelt esetek száma 1899-ben még csak 5271 volt, — ez a szám azóta — a nép megélhetésének általános sulyosbodásával és a fa értékének növekedésével. évről-évre növekedett, s 1913-ban már 13213 eset pereltetett be, 62483 korona kár-értékkel.

Ezek az évente megismétlődő óriási kártételek (a melyeknek nem kis mértékben van részük a mostanában oly gyakran megismétlődő árvizekben) főképpen, sőt egyenesen csak annak tulajdonithatók, hogy a kihágási biráskodás enyhe és elnéző még a keresetszerüen erdei lopással foglalkozó nótórius visszaesőkkel szemben is, az itéletek végrehajtása pedig — különösen egyes járásokban — minden képzeleten aluli lanyhaságu, hozzá az uj végrehajtási törvény tulzott humanizmusa valósággal állandó kereseti életpályát nyitott a fatolvajlással addig csak mellékkeresetként foglalkozóknak fogatot tart direkte a falopásra, de azt elvenni nem lehet tőle

Nem csoda, ha az erdőőri személyzet ily csekély eredményét látva müködésének, a mely számára csak a folytonos tárgyalásokra való idézést és ezernyi ellenséget szerez, szin-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

én csak lanyhán végzi kötelességét s ugy-tszólván csak a felfedezett kihágások feljelentésében merül ki.

Ezt a hatóságoknak szinte szeme láttára folyó vandal erdőpusztitást (mint a hogy kevesebb erdővel biró vármegyékben mar régen megtört nt) csak a kiméletben szigort alkalmazó itélkezés és az itéleteknek szigoru végrehajtása akaszthatja meg s e mellett az erdőőrzés államositása, a mely iránt már a törvényhatóság — több mással együtt — feliratot is elintézett a kormányhoz.

VII. Közbirtokosságok vagyonkezelésének szervezése.

Az 1898. XIX. t.-c. II. cimének hatálya alá a vármegye területén 89 volt urbéres és 23 nemesi, összesen 112 közbirtokosság tartozik, az előbbiek 85863 k h, az utóbbiak 100442 k. h., minössze 186305 k. h. erdővel, — s ezek mind állami kezelésben vannak. A jogosult közös birtokosok neveit (ahol meg volt állapitható, jogosultsági arányrészeit is) és szavazatainak számát tartalmazó névjegyzéket és gazdasági ügyviteli szabályzatot az állami erdőhivatal által készitett tervezetek alapján már valamennyi közbirtokosság megállapitotta s az eddig hatóságilag jóváhagyott 106 szabályzatból már 104-et életbe is léptettek; azonban a jóváhagyást nem nyert közbirtokosságok is már a megállapitott szabályzatok alapján viszik vagyonkezelési ügyeiket. Az ál-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

lami erdőhivatal és illetve a m. kir. járási erdőgondnogságok e téren is nagy feladattal kellet, hogy megbirkózzanak, mert a legtöbb közbirtokosságnak nem lévén arra alkalmas közegei, a közel 50,000 ily közös birtokos egyén jogosultsági arányrészeire vonatkozó adatokat ugy kellett nagy munkával és utánjárással a telekkönyvekből, sokhelyt az urbéri birtokrendezési munkálatokból összeirniok és (azok már elhaltakat és más jogelődöket tárgyalván) a mostani állapotra leszármaztatniok. Igy is sok a névjegyzékekben a helyesbitésre szoruló anakronizmus, mert a változások bejelentését — részben tudatlanságból, részben indolenciából — elhanyagolják egyes birtokosok.

Általában az mondható, hogy ebben a vármegyében nem vált be a közbirtokosságok vagyonkezelése iránt az emlitett törvényhez füzött reménység oly mértékben, a milyet ettől az igazán okos és liberális gazdasági törvénytől elvárni lehetett volna; a csalódás okai jórészt a közös birtokosoknak a közös érdek iránti közömbösségében, a szövetkezetek iránti érzéketlenségében, sok helyt azonban a vezetésre alkalmas és azt komoly kötelességüknek tartó elemek hiányában találhatók fel.

Van azonban nehány közbirtokosság, különösen azok, a melyek nagyobb és értékesebb erdőbirtok fölött rendelkeznek s a hol megfelelő intelligens elemek is vannak, a melyek fölött az itt tárgyalt 15 év nem mult el nyomtalanul a kivánt rend megteremtése és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

fejlesztése tekinteteben. Egyet kiragadva ezek fközül, a máramarosszigeti közbirtokosság mostani szervezetét és vagyonkezelését ismertetem meg röviden, a mely ha nem is bir a legértékesebb és legjövedelmesebb erdőbirtokkal, de legtöbbet tett és áldozott abban az irányban, hogy erdőbirtokát ne csak az egyes, különösen a nagyobb közös birtokosok jövedelmi forrásául, hanem a kis emberek általános közgazdasági érdekeit szolgáló birtokká rendezze be, mérsékelőleg hatva a tüzifa piaci árára és lerakva az alapjait különösen a mezőgazdasággal is foglalkozó kis polgárság állattenyésztésének és a város élelmezésére fontos. most már bármikor létesithető tejgazdaságnak.

A máramarosszigeti koronavárosi közbirtokosság Károly király 1329. évi donácionális levele alapján, a melyet Nagy Lajos király is megerősitett, továbbá Anna királynő 1504 évi II. Lajos 1526 évi, I. Ferdináud 1551 évi, Báthori Kristóf fejedelem 1578 évi, III. Ferdinand 1652. évi, I. Lipót 1696 es 1701 évi privilégiumaival kapta meg a koronauradalmi erdőkben gyakorolható fajzás, legeltetés és makkoltatás kiváltságos jogát, a mely jog gyakorlását egyfelől a kir. kincstár, másfelől „a város nemes és nemtelen polgársága“ között az 1838 évi „normativum instrumentum“ szabályozta egészen 1896-ig, a midőn a peregyezség alapján a kir. kincstárnak 150 k. h. erdő hasittatott ki a farkasrévi határ mellett, a többi erdőbirtok pedig 177 k. h. kivételével,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a melyet a Szalavánon a város és 53 k h kivételével, melyet a Mélypatakban a városi iskolaalap kapott (a közbirtokosság jogosultjainak a régi nemesi és szabad polgári házas telkek tulajdonosainak) közös osztatlan tulajdonában maradt. Az egyesek által régi időben elfoglalt irtások kibocsátása, a közös birtoknak számtalan szétszórt parcella kicserélése és eladása utján és birtokvételekkel történt arrondirozása után ma a közös erdő- és legelőbirtok 4155·11 k. h. tesz ki, a miből 2955.81 k. h. (Kőhátalja, Kökénypatak és Mélypatak) mint erdőilletőség állami erdőkezelésben van (tulnyomólag bükkös. a melyből azonban mintegy 300 k. h. vágás fenyővel van beültetve s az alsó részekben némi tölgyes) 1199.30 k. h. pedig legelőilletőség. Az utóbbit a kőháti (nagykőháti, sztrungai, egresi) 809.06 k. holdas havasszerü legelő, a hegyeshegyi-bácsilázi 354.84 k, holdas legelőerdő képezik, a mely utóbbinak állami erdőkezelésbe vétele rendeltetett el és tétetett folyamatba most legutóbb s végül a szalavánhegyi (a közbirtokosság által egy hosszas per befejezéseként 1908-ban 23800 K.-ért vásárolt, eredetileg 65 k. holdas) 35.40 k. holdas gyümölcsöskert. A birtok ily összetagositása és a legelőnek a terep- és talajviszonyokhoz mérten leghelyesebb elhelyezése az erdőhivatal sok évi munkásságának eredménye, mert a terület cserék a számos féllel szemben csak sok esztendei kitartó tárgyalás után sikerültek. A szomszédok további irtásá-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nak és terjeszkedésének megakadályozására a közös birtok határvonalain minden törési pont (a térképen is feltüntetett) folyószámmal ellátott határoszloppal és a köré épitett határhalommal állandósittatott s a halmokat összekötő határvonalakon (közel 50 km. hosszuságban, mintegy 5000 K. költséggel) 5—5 m. megszakitásokkal 1 m. széles 5 m. hosszu ugrósáncok ásattak 1908-ban, a melyek létesitése után teljesen megszüntek az addig napirenden volt mesgyeperek a szomszédokkal. Az „Egresben" egy erdőőrház és egy utkaparóház, a „Gyertyánosban" egy erdőőrház épittetett (1906—1907-ben) a szükséges melléképületekkel az erdőhivatal tervei alapján, közel 13000 K. költséggel, mert azelőtt a városban lakó erdőőrök nem tudták a távolfekvő, nehezen megközelithető erdőséget a négy szomszédos község lakosságának kárositásától megvédelmezni. Mivel a részben Farkasréven, részben Kabolapatakon keresztül, minden völgyből kivezető számtalan, soha nem gondozott, esős időben járhatatlan dülőuton az évi fahozamot oly nagy távolságokból rendes időben és haszonnal kiszállitani nem lehetett, a legsürgősebb feladat megfelelő uthálózat tervezése és kiépitése volt. Az állami erdőhivatal a „Petőfi-liget" (Malomkert) kapujától kezdődőleg az Izafolyón egy tölgyfahidat veretve, a Hányászon, Szénhelyen, Egresen át a Tiszakő alatti gyertyánosi erdőőrházig, illetve a bárdfalvi határig vezető 15.1 km. hosszu gyüjtőutat s abból az egresi erdőőrháztól kiága-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

zólag a Kőhátra (1200 m. tengerszin feletti magasságra) egészen a kabolapataki erdőtagokig vezető 7 2 km. oldalutat, továbbá ugyancsak az egresi erdőőrháztól a Sorompókő alatt a Pojánicáig, a kabolapataki határig vezető 1.5 km. hosszu szárnyvonalat tüzött és tervezett ki, mindössze tehát 23.8 km. hosszban mintegy 175.000 K. költség előirányzattal. Ebből megépült az erdőhivatal vezetése és felügyelete alatt az 1907—1911. években (a Sorompókő alatti 1·5 km. kivételével valamennyi) 22.3 km. ut mintegy 150,000 K. költséggel; hátra van még az egresi-gyertyánosi uton 4 5 km. folytatólagos kikövezése (minden évben 0 5 kilométeres részlet kövezendő ki) és a kőháti ut végén 2 km. folytatólagos kikövezése, ami a legközelebbi években, évi 0.5 km. részletekben fejezendő be. A Sorompókő alatti utvonal kiépitésére egyelőre nincs meg a mintegy 9000 K. fedezet. Ezen utak a (teherszállitás irányát tekintve) maximális 4% emelkedéssel és 18% eséssel (átlagosan 7% eséssel) terveztettek és épültek, 3.5 m. pályaszélességgel alkalmas helyeken 5 m széles kitérőhelyekkel) 1 0—1 5 m. széles oldalárkokkal; csupán a Petőfi-liget—szerelemlázi 6 km. hosszu szakasz, a mely a mezőgazdasági forgalmat is szolgálja, épült 5 m. pályaszélességgel. Az alapkövezés 20 - 25 cm. vastag, 2.5 m. szélességben s először 7 cm. vastag durván és 3 cm. vastag apróra tört kavicscsal lett beteritve (andesit-trahit a Kőháthegységből) a hidak és átereszek (több,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mint 60 drb.) száraz kőfalakra faragott tölgyfagerendázattal és fürészelt tölgyfapadlóval épültek, a kisebb átereszek pedig terméskőből; a veszélyesebb helyeken mindenütt sürün állitott tölgy — illetve kecskefüz kerékvetők vannak.

Az erdőbirtok a mostani erdőgazdasági tervek szerint évente mintegy 2000 fm. átlagosan 25 cm. középvastagságu tölgy épületi fát szolgáltat (a mélypataki fokozatos felujitó vágásból), a mely kizárólag jogosultaknak igazolt épitkezési szükségletére adatik ki mérsékelt törzsdij ellenében, tövön, továbbá a rendes (kőháti) vágásból évente 8300 ürm.^{3} (2075 öl) elsőrendü bükkhasábfát vágat ki a közbirtokosság (ölenkint 3.40—4,00 K. vágatási költséggel,) a melyből a most mintegy 1300 egyénből álló jogosultaknak az összesen 339599 □-öl területü jogosult házastelek minden 100 □-öle után 2 ürm.^{3}, összesen 6800 ürm.^{3} (1700 öl) osztatik ki ölenkint 7 K. mérsékelt árért, a többi 1500 ürm.^{3} (375 öl) pedig nem jogosult városi lakosoknak adatik el kicsinyben ölenkint 10 K. árban. Mivel egy öl befuvarozása 20—24 K.-ba kerül, a jogosultaknak 27—31 K.-ba, a nem jogosultaknak 30—34 K.-ba áll öle az udvarokba szállitva. (A kincstári faraktárból vásárolva 35 K.-ba kerül öle.)

Az ölfa után mintegy 1000 szekérnyit tesz a vágáshulladék (dorong- és ágfa), a mely a jogosultaknak szekerenként 1 K., a nem jogosultaknak 2 K. dijért adatik el a vágásban.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019

Ezenkivül kisebb gazdasági épületi és szerszám fát (nyárfát, kecskefüzet stb.) is szolgáltat az erdő és évente nehány száz öl árverésen értékesitett előhasználati tüzifát

A legelőgazdaság még csak most van fejlődőfélben és 8—10 év telik bele, a mig megfelelően lesz átalakitva, mert hiszen tulajdonképen erdő volt egész kiterjedésében és erdősült még most is nagy részében. A hegyeshegyi, bácsilázi 355 k. holdas legelő erdő — állami erdőkezelésbe véve — igen alkalmas lesz ligetes legelőerdő alakzatra átalakitva (a lankásabb, jobb talaju foltokat kiirtva és begyepesitve, a közbeeső árokpartokon, meredekebb, kövesebb és soványabb völgyoldalakon erdőket, ligeteket tartva fen) és sürün ellátva itatóhelyekkel, borju- és növendékszarvasmarha tartására, a 809 k. holdas kőháti legelő pedig a felnőtt szarvasmarha nyaralására. Utóbbiból már mintegy 400 kold le van tarolva s abból közel 250 k. hold be van gyepesitve s most is megbir már 200 drb. normáljószágot, az egész 809 k. hold pedig jól meg fog birni 600—700 darabot.

Itt minden évben mintegy 50 k. hold vágatik ki (ott termeltetik most a birtokrendezési peregyesség szerint az erdőbirtokosság rendelkezésére maradt ölfa) s a fa kiszállitását koros tavaszon feltakaritva és elégetve a visszamaradt apró fahulladékot s a hamut elszórva, nemes fűmag keverékkel (réti perje, komócsin, tarackos tippán, fehér és korcshere

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

és szarvaskerep) vettetik be a kitakaritott terület, a melyet eddig a legutóbbi két évben — államsegélyként a hegyvidéki kirendeltség adott. Az erdő kivágatása és a begyepesités befejezése után ideális havasi jellegü legelő lesz, a melyre a szarvasmarha már május hó elején felmehet és szeptember közepéig ott maradhat, mert a 63 k. holdas egresi előhavasszerü legelőn (750 m. magasságban) már kora tavasszal van fü és késő őszig sem aszik ki, a fentebb (1000 m. magasságban) fekvő sztrungai 111 k. h lapos átmenetként alkalmas, a mig az 1200 m. magasságban fekvő 635 k. h. Nagykőhátra vonulhat Iel a gulya s illetve, a mikor onnan ősszel levonulóban van. Viz mindenütt bőven van s az erdő kivágatásakor az egész területen különösen a patakok mellett megfelelő elosztással meghagyott árnyékos ligetekben menedéket talál a gulya a hőség és a rovarok kinzása ellen. Az itt gyakori késői és korai zord időjárás ellen pedig 3 drb egyenkint 200 drb. marha befogadására alkalmas istálló épitése van tervbe véve (egy-egy mind a három fent emlitett legelőrészleten), a melyek közül már 1912-ben meg is épült egy az erdőhivatal tervei alapján és vezetése mellett a „sztrungai laposon“ kőből, zsindelyfedéssel, mintegy 6000 K. költséggel.

Ezen költségben azonban benne van az egresi erdőőrház mellett épitett kis halköltőház épitése is, a hol évente 15000 drb. (állami segélyként kapott) sebes pisztráng ikra költe-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tik ki, a Kőhátról jövő patakok (körtvélyesi és birláni Sugó, Kajtárpatak stb.) benépesitésére.

Ezen kőháti legelőre elsősorban a jogosult gazdák szarvasmarhái vétetnek fel darabonkint 10 K, másodsorban nem jogosult városi lakosokéi 12.50 K. és végül, — ha az előbbiek nem szállották meg egészen — idegenekéi is 15 K. dijért. A kőháti legelő — a gulya mellett — egy 50—100 tehénből álló tejszövetkezet szervezésére is alkalmas lenne, mert az egresi és sztrungai legelők (egy részüket kaszálva) anyit télen-nyáron eltarthatnának s az uj uton (10—13 km. távolságból) minden nap friss tejet szállithatnának a városba.

A máramarosszigeti koronavárosi közbirtokosság az előadottak szerint eddig hasznos beruházásokra (határok állandósitása, birtokvásárlás, erdőőri és utkaparói lakóházak épitése, utépités, istállóépités stb.) mintegy 200.000 K.-át fektetett be a legutóbbi 10 év alatt s e mellett 4%-os koronajáradék kötvényekbe fektetve 100,000 K. állandó gazdasági alaptőkét helyezett el, a melynek kamatjai a gazdaság fejlesztését szolgálják Erre a 300,000 K.-ra a hegyeshegyi legelőerdőből 1906-ban eladott koros tölgy- és bükkfaállományért befolyt 256,000 K. rendkivüli jövedelem fordittatott (a melyből 6000 K. régi adósság is kifizettetett), a többi beruházás pedig a megtakaritott évi jövedelmekből történt.

A máramarosszigeti koronavárosi közbirtokosság gazdálkodásának egyébként beszé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

des képét mutatja 1914. évi költségvetése, a melyet alábbiakban közlök, s a mely bizonyiték arra is, hogy az állami erdészet a hegyvidéken éppen olyan hűséggel és munkássággal szolgálja a legelőgazdaság érdekeit, mint az erdőgazdaságot; ott és annyiban, a hol és a menyiben az az erdőgazdaság létfeltételeivel összeegyeztethető.

A bevétel tárgya	A bevételből esik			
	a 2956 k. h. erdőgazdaságra 70 %		az 1200 k. h. legelő gazdaságra 30%	
	K	f	K	f
Bevételek.				
I. Fahasználatok.				
1. A kőháti legelővé átalakitandó vágásban kitermelendő 2100 öl hasábfából: a) a jogosultaknak természetbeni járandóságként kiadandó 1700 ölért á 7 k. = 11900 K. b) a nem jogosult városi lakosoknak bárca mellett eladandó 400 ölért á 10.00 K. = 4000 K.				
2. A mélypataki vágásból a jogosultak épitkezésére kiadandó mintegy 3000 fm. tölgyépületi fa törzsdijából = 1000 K.				
3. Mintegy 1500 szekér vágáshulladék és dültfából = 2000 K.				

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A bevétel tárgya	A bevételből esik			
	a 2956 k. h erdőgazdaságra 70%		az 1200 k. h. legelőgazdaságra 30%	
	K	f	K	f
4. Egyéb kisebb fahasználatokból = 500 K				
5.* A vadasi utóhasználatként kitermelendő és ölberakva nyilv. árverésen eladandó mintegy 600 öl hasábfáért á 9 K. = 5400 K. összesen 24800 Korona.	24800	—		
II. Legelő stb. haszonbérek.				
6** A hegyeshegyi—bácsilázi 355 k. holdas legelőről fübér, 100 darab. marha után á 6 K. = 600 Korona.				
7** A kőháti és kőhátaljiegresi 810 k. h. legelőről fübér, 150 darab marha után á 6 K. = 900 K.				
8. A szalaváni 35 k. h gyümölcsös haszonbére = 1000 K.				
9. Az egresi áll csemetekert bérletéért = 200 K. összesen 2700 K.			2700	—

JEGYZET: *Rendkivüli bevétel. Hagyásfák kitakaritása. **Bárcázással. Pásztorbéren kivül, amely külön vetendő ki a marhára.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A bevétel tárgya	A bevételből esik			
	a 295 k. h. erdőgazdaságra 70%		az 1200 k. h. legelőgazdaságra 30%	
	K	f	K	f
III. Vadászati haszonbér.				
10. A kőháti és kőhátalji erdő és legelő, és a bácsilázi—hegyeshegyi legelő vadászati jogáért = 200 K. összesen 200 K	140	—	60	—
IV. Tőkekamat.				
11. A 100,000 K. legelőgazdasági alap (4% koronajáradékkötvény) kamatja = 4000 K. összesen 4000 K.	—	—	4000	—
V. Egyéb bevételek.				
12. Kisebb vegyes jövedelmek 100 K.	70	—	30	—
A bevételek összege összesen 31800 K.	25010	—	6790	—
Kiadások.				
I. Adók és egyéb közterhek.				
1. 1914. évi állami, községi stb. adó = 800 K.	560	—	240	—
2. 1914. évi áll. erdőkezelési költségjár = 400 K. összesen 1200 K.	400	—		

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019

A kiadás tárgya	A kiadásból esik			
	a 2956 kh. erdőgazdaságra 70%		az 1200 k. h. legelőgazdaságra 30%	
	K	f	K	f
II. Őrzés.				
3. A várm. erdőőri alap járuléka = 1200 K.	1200	—		
4. A gyertyánosi s. erdőőr bére = 600 K.	600	—		
5. A hegyeshegyi-bácsilázi legelőőr bére = 600 Korona.			600	—
6. A kőháti vágásőr bére = 600 K.	600	—		
7. Hozzájárulás (a mélypataki és kökénypataki erdőrészekért) a városi s. erdőőr évi 600 K. béréhez = 400 K. összesen 3400 K.	400	—		
III. Közbirt. végrehajtó közegek tiszteletdijai.				
8 A közbirt. elnök évi tiszteletdija = 800 K.				
9. A közbirt. gazda évi tiszteletdija = 500 K.				
10. A közbirt. jegyző évi tiszteletdija = 400 K.				
11. A közbirt. pénzt. évi tiszteletdija = 500 K. összesen 2200 K.	1540	—	660	—
IV. Utfentartás.				
12. Az egresi utkaparó évi bére = 600 K.				

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A kiadás tárgya	A kiadásból esik			
	a 2956 kh. erdőgazdaságra 70%		az 1200 k. h. legelőgazdaságra 30%	
	K	f	K	f
13. A hányászi—egresi ut kavicsozására: a 0—4 km. szakaszra 120 halom, a 4—8 km. szakaszra 40 halom összesen 160 halom törtkavics á 18 K = 2880 K.				
14 Az egresi—cigányi ut kavicsozására 0—5.5 km-g 100 halom törtkavics á 13 K. = 1300 K.				
15. A 13. és 14. tétel alatti 13.5 km-en a kavics elteregetése, burkolatjavitás, árkok, padkák javitása 300 napszám á 2.00 K. = 600 K.				
16. Hidak és egyéb műtárgyak javitása = 400 Korona				
17. Az egresi—gyertyánosi ut folytatólagos kövezésére 500 láda burkoló kő fejtése és fuvara á 1 50 K. = 750 K.				
18. 500 fm. burkolási munka a 0 60 K. = 300 K.				
19 50 halom kavics szállitása és törése á 13 K. = 650 K.				
20. 50 napszám a kavics elteritésére á 2.00 K. = 100 K. össz. 7500 K.	5250	—	2250	—

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A kiadás tárgya	A kiadásból esik			
	a 2956 kh. erdőgazdaságra 70%		az 1200 k. h. legelőgazdaságra 30%	
	K	f	K	f
V. Határfentartás.				
21. A meglevő határjelek nyiladékok, halmok, oszlopok, ugrósáncok) javitására = 200 K.	140	—	60	—
VI. Erdősités, erdőápolás.				
22 Ültetések, pótlások, ültetvények takaritása = 1000 Korona.	1000	—		—
VII. Fatermelés.				
23. A kőháti legelővé átalakitandó területről 2100 öl hasábfa vágatása á 4·00 K. = 8400 K.				
24. A vadasi utóhasználati vágásból 600 öl hasábfa vágatása á 4.00 K. = 2400 K. össz. 10800 K.	10800	—		—
VIII. Legelőgazdasági berendezések.				
25* Legelőjavitás a Sztrungán (gyomirtás, fümagvetés 50 k. holdon) 600 napszám á 2·00 K. = 1200 Korona.			1200	

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A kiadás tárgya	A kiadásból esik			
	a 2946 kh. erdőgazdaságra 70%		az 1200 k. h. legelőgazdaságra 30%	
	K	f	K	f
IX. Vegyes kiadások.				
26. Irodaátalány elnök, pénztárnok, erdőgazda, jegyző részére egyenkint 20 K. = 80 K.				
27. Irodai költségek, nyomtatványok, hirdetmények = 150 K.				
28. Kézbesitők dija = 72 K.				
29** Fuvarok és segédnapszámosok költségei = 200 Korona.				
30 A két erdőőrház utkaparóház és sztrungai istálló tüzbiztositási dija = 150 K.				
31. Perköltségekre = 200 Korona.				
32. Gazd. munkás- és cseléd segélypénztárnál a segéderdőőr, legelőőr, vágásőr és utkaparó baleset elleni biztositása = 48 Korona.				
33. A patakok szabályozására a pisztránggal való benépesités céljából = 100 K.				
34. Segélyekre és jutalmakra = 100 K.				
35. Egyéb előre nem látható kiadásokra = 400 K. összesen 1500 K.	1050	—	450	—
A kiadások összege összesen 29000 K.	23540	—	5460	—

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A kiadás tárgya	A kiadásból esik			
	a 2956 kh. erdőgazdaságra 70%		az 1200 k. h. legelőgazdaságra 30%	
	K	f	K	f
Egybevetés.				
A bevételek összege 31,800 Korona.	25010	—	6790	—
A kiadások összege 29,000 Korona.	23540	—	5460	—
Jövedelmi felesleg összesen 2800 K.	1470	—	1330	—

JEGYZET. *Állami ingyenes fűmaggal.
**Állami erdőhivatal szükéglete

A máramarosszigeti koronavárosi közbirtokosság gazdálkodása és ügyvitele követésre ajánlható például szolgálhat valamennyi megyebeli közbirtokosságnak.

Megemlitendő még, hogy a közbirtokosságok erdőgazdaságának előmozditása s különösen a bükkösök kihasználásának lehetővé tétele céljából az állami erdőhivatal több erdei müuthálózatot is tüzött és tervezett ki, a melyeket részben már meg is épittetett, részben azonban az illető közbirtokosságok lassan haladó belátása és a pénzfedezet hiánya miatt még ezután lesznek megépitendők.

A técsői koronavárosi közbirtokosságnál a Szénégető patak torkolatától az állami uttól fel az Evezőpatakig (Fenyérhegy remetei oldalán 600 m. tengerszinfeletti magasságig) 7.2

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

km. hosszu, az egész erdőt átszelő gyüjtőutvonal s abból kiágazólag a kőhidi-nyiresi 7.0 km. szárnyvonal (a szatmármegyei határig, 950 m. magasságig) mindössze tehát 14.2 km. ut tüzetett és terveztetett ki 76,000 K. költségelőirányzattal. Ebből mintegy 34,000 K. költséggel kiépült 10 km. földmunkája és műtárgyai s 2 km. kikövezetett, a többi munka még hátra van.

A viski koronavárosi közbirtokosságnál a város szélétől kiindulva a Sajánvölgyén fel, közel a szatmármegyei határig 8 m. pályaszélességü 9.2 km. hosszu gyüjtőutvonal tüzetett és terveztetett ki, 48300 K. költségelőirányzattal. Ennek megépitése még nem kezdetett meg.

Máramarosszigeten, az Iza hidjától a Szombatlázon át a Szalaván hegyre a városi erdőn keresztül a közbirtokosság szalaváni gyümölcsöskertje végéig (600 m. tengerszinfeletti magasság) 21.000 K. költségelőirányzattal egy 2.6 km. hegyi ut tüzetett és terveztetett ki, a mely a kiránduló közönséget is szolgálná ; a fedezet előteremtésére most folynak a tárgyalások.

A huszti koronavárosi közbirtokosságnál egy mintegy 7 km. hosszu hegyi ut, a hosszumezei koronavárosi közbirtokosságnál pedig (a kőháti erdejük feltárására 900 m. magasságra) egy 15 km. hosszu utvonal kitüzése és kitervezése van a folyó évre tervbe véve. A huszti mintegy 40,000 K. a hosszumezei 80,000 K. költséget fog igényelni. Az ily befektetések

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

már az első évtizedben megtérülnek a fuvarköltségnél elért megtakaritásból, s lehetővé teszik az eddig értéktelen bükk tüzifa haszonnal való kihasználását.

Végül még megemlitem, hogy az állami erdőhivatal a közérdek képviseletében és különösen a közösségben maradó kisemberek érdekeinek támogatására a következő birói birtokrendezési eljárásoknál vett részt ezen 15 év alatt: a dragomérfalvi, borsai, felsővisói, alsóapsai, középapsai, szaploncai, kőháti, bedőházi, uglyai, petrovai, kricsfalvai közbirtokosságok arányositási eljárásánál és a rozáliai, szurdoki, huszti, viski, brébi, hernécsi, felsőapsai, felsőrónai, hosszumezei, mszigeti, repenyemajdánkai, nyéresházai, técsői, aknarahói, bocskórahói, bilini, petrovai urbéri birtokrendezéseknél.

Ha az erdőhivatal fennállásának 15 éve után nem mutathat fel az előadottaknál több eredményt, az nem az erdőhivatal tisztviselőinek buzgóságán és munkásságán mullott, hanem egyfelől azon közönyösségen, — nem ritkán ellenszenven, — a mellyel az érdekelt közönség szélesebb rétegei az ily konzervativ politikáju gazdaság iránt viseltetnek, mint a milyen az évszázadra előre tekintő okszerü erdőgazdaság, másfelől pedig azon, hogy az erdőhivatal eddigi személyzete kevés ennyi és ekkora feladatok elvégzésére.

A készülőben levő uj erdőtörvény remélhetőleg jobb helyzetet fog teremteni mindezen tekintetekből.

Máramarossziget, 1914. junius hó.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019